

naša slavna c. kr. vlada klerikalcem, da z njim reže jermene z učiteljskih pleč. So pač slepo orodje, ki ostaja tam, kamor se ga položi.

Pač težko je ustreči vsem, zato se na željo, ki nam jo je pokazala zadnjič naša slavna deželna vlada s konfiskacijo, ne moramo ozirati in moramo povedati in razlagati še nadalje svoje odkritosrčno in resnično mnenje. Če bi bila naša slavna c. kr. vlada resnična zaščitnica in prijateljica učiteljstva, potem bi dala učiteljstvu v dež. šol. svetu kot zastopnika učiteljstva učitelja iz vrst učiteljstva. Danes pa sedita v deželnem šolskem svetu dva zastopnika učiteljstva, ki nista zastopnika učiteljstva! Tako danes nima učiteljstvo zastopnikov, ki bi razjasnjevali krivice iz zastopali pravico in resnični interes in koristi učiteljstva in šolstva. Resnični zastopniki ljudskošolskega učiteljstva v dež. šol. svetu so lahko le ljudskošolski učitelji, ki jih pošlje v zastopstvo učiteljstvo samo, ne pa razni šolski svetniki in oni, ki menijo, da bodo s pomočjo kritiziranja naprednega učiteljstva še postali šolski svetniki.

In s tem, da naša vlada ne postavlja kot zastopnike učiteljstva v dež. šol. svetu može, ki bi se v resnici zavzemali za interese učiteljstva in šolstva, je storila nad šolstvom na Kranjskem velik greh. Posledice tega greha se na eni strani že kažejo, da na Kranjskem kmalu ne bo več dobrih moških učiteljskih oseb. Zakaj število njih, ki se posvečajo temu stanu, rapidno pada in bo še padalo, kar je plod te vladno-klerikalne gonje nad učiteljstvom. Na drugi strani bomo imeli pa kmalu zaznamovati očitno nazadovanje uspehov in splošno ljudskega šolstva na Kranjskem, kar bo sad razmer, ki jih je pustila naša vlada uprizoriti klerikalcem.

Če bi imeli mi svojega zastopnika v dež. šol. svetu, tedaj bi bila zloraba premeščanj iz službenih ozirrov nemogoča, ker bi naš zastopnik osvetil takoj političko ozadje takih slučajev. Nemoralnosti, ki se dogajajo danes v tem oziru, bi bile nemogoče!

In kjer se ne daje korporacijam zakonitih mest, kjer bi in po katerih se bi zastopalo lastne interese — tu prejenja zaupljivost. Počemu bi bili mi bolj vladni nego je vlada sama! Počemu bi bili mi bolj pravični nego je pravica sama! Počemu bi bili mi bolj patriotični nego je patriotizem sam. . .

Zakaj baron Schwarz nasvetuje za zastopnike učiteljstva v dež. šol. svetu bolj vladne može nego je on sam, to on dobro ve. Zato, ker če bi postavil on resničnega zastopnika učiteljstva, bi dotični v zadnji seji dež. šol. sveta pri točki premeščanja tov. Grmka „iz službenih ozirrov“ vstal in govoril sledeče:

Gospoda moja! Moja dolžnost je, da se pri tej točki odločno in pravično zavzamem za interese šolstva in svojih stanovskih tovarišev. Zatorej si dovoljujem staviti vlnudno vprašanje na g. dež. predsednika kot predsednika dež. šol. sveta, kakšni in kateri so ti „službeni oziri“, ki vodijo našo slavno deželno vlado do tega, da podpira predlog premeščanja tov. Grmka iz Komende? . . .

(Baron Schwarz molči.)

Ker ni na moja vprašanja upravičenega in uvaževanja vrednega vzroka, zato mi bodi dovoljeno, da sam navedem glavni vzrok pre-

meščanja: „Bilo je tedaj, ko je dež. in drž. poslanec, duhovnik, prof. teol. in demokrat dr. Krek skuhal famozni zakon glede zavarovanj poslov. Misli je, da se mu kot gospodarju dežele ne bo upal nihče upreti, pa so prišli napredni učitelji, ki so mu podrlji njegove zlate gradove v oblakih. Da, celo v njegovem okraju so bili taki in celo tam, ker je on hotel o tem kmetov govoriti — in to je bilo v Komendi. Pomislite, taka predrznost! Ali ne kriči to po maščevanju? In ko je imel dr. Krek shod v Komendi, kaj mu je ta strela Grmek naredil? Nahujskal mu je kmete, da so mu prišli rjovet na shod; zato pa je dr. Krek takoj rekel ljudem: „Povejte Grmeku, da naj prične pokat!“ In ko je dr. Krek prišel v Ljubljano, je rekel svojim ljudem pri dež. šol. svetu:

„Grmek mora iz Komende!“

In tedaj so pričeli iskati pri vladi, v klubu S. L. S. in po „Slom. Zv.“ informacij in kje bi našli kak vzrok za premeščanje. Prevesten mož je — pa saj so tu premeščanja „iz službenih ozirrov“, ki se nič ne utemeljujejo ali pa s par frazami!

Gospoda moja! Najodločneje moramo protestirati proti takemu postopanju, ker služi to postopanje v demoralizacijo učiteljstva in ker je to na kvar šolstvu. V drugem oziru pa moramo protestirati zaradi tega, ker se ga hoče premestiti samega in to postopanje je nemoralno! Tretjič moramo protestirati, da se šolske zadeve rešujejo pod vplivom političkih motivacij! Četrtič moramo protestirati proti temu tudi s tega stališča, ker se hoče na ta način odvzeti učitelju nekaj državljskih in političkih pravic, ki so zajamčene vsem državljanom in se na ta način krši dr. osn. zakon.“

Tega se boji baron Schwarz, ker potem bi moral postopati pravično in proti volji dr. Šušteršiča — „wegen eines Lehrers! . . .“

Iz dežele lepih čednosti.

Poročajo nam stvari, ki jih skoro ne moremo verjeti, dasi je njih prizorišče blažena dežela Kranjska, ki ji v današnjih časih resnično ne vemo enake.

Tako-le govori ustno poročilo:

Deželni šolski svet ima svojo filialko na Cojzovi cesti v pisarni klasičnega, značajnega in mogočnega — nikar se ne smejte! — Janka Nepomuka Jegliča, ki mu sicer sili pod nos disciplinarna preiskava, pa se je bo že otresel kakor se je svojega neomajnega naprednega prepričanja, ki je svoje dni z njim krošnjaril po Dolenjskem in Notranjskem! Janko I., avtokrat dežele Kranjske, ki ima sedaj namesto „Slovenskega Naroda“ v žepu samega barona Schwarza, odstavlja kranjsko učiteljstvo, oddaja službe ter vpričo nadzornika Maierja denuncira učiteljstvo z anarhisti!

Filialka c. kr. deželnega šolskega sveta na Cojzovi cesti je sedaj zopet anticipando preko centrale oddala nekaj služb in službie. In sicer je odločeno v najvišji Jegličevi milosti tako-le: V Spodnjo Šiško pride za nadučitelja Jernaj Ravnikar v plačilo, ker je v dež. zboru glasoval proti regulaciji učiteljskih plač. Na Vič pride za nadučitelja znameniti Štrukelj, da bo v tamkajšnjem kloštru popravljal

Pri Beljaku zavije progga proti severozahodu ter drži vedno ob Dravi. Na levi sem imel krasen razgled na Dobrač, ki je bil še docela pokrit s snegom. Hitro je šlo dalje po dravski dolini. Levi breg je ves naseljen s prijaznimi hišicami in vasicami, kjer so tudi vile za letoviščarje. Sploh se v tej deželi mnogo skrbi za tujski promet in vendar se ne da niti primerjati z divno Gorenjsko.

Prihajali so v kupe različni ljudje. Nekaj posebnega je koroška noša. Stara mamica, z ruto na glavi, vrhu nje slamnik z dolgo pentljo: čudna prikazen. Kar je moških domačinov, pa ima vsak svoj „Jagerwandl“ klobuk z „Gamsbartom“ in v ustih pipo. Ravnokaki so tudi Tirolci. — Ne razumeš jih dobro, posebno kadar govore hitro. Vendar sem dobil na razna vprašanja še dovolj različne odgovore.

Kmalu od postaje Gor. Dravograd je položen, z lepim smrekami obrasten hrib, po imenu „Gams ali Kärntner Untersberg.“ Kakor pripoveduje ljudska pravljica, spi v tem hribu Friderik Barbarossa s svojo vojsko; slično kakor kralj Matjaž.

Naslednja postaja je že na Tirolskem.

V Lienzu — precej živahno mestece — je bil semenj. Vstopilo je v vlak polno

matrike in kralj Vičane z brušenimi noži. K Devici Mariji v Polju pride Julij Slapšak. Na Ježico pošlje Jeglič Dobrepolskega O d l a s k a, v Domžalah pa zasede nadučiteljsko mesto rezervni častnik K u h a r.

Seveda se morajo tisti, ki so sedaj na teh mestih, pravočasno umakniti, sicer pride nadnje sam Štrukelj, da poizkusi, koliko so že nabrušeni njegovi noži. O, čestitljivi prijatelj Tone, kaj Ti koristi Tvoje romanje na podružnično zborovanje Slomškove Zveze v Zatičini!

Deželni predsednik baron Schwarz stori najbolje, če se noče zameriti Jegliču in — kar je morda nevarnejše! — bojevitemu Štruklju, da kar lepo pripravi in podpiše dekrete, zakaj resnično, resnično vam povem: Kar je sklenjeno na Cojzovi cesti, tudi ne more biti razvezano na Bleiweisovi cesti!

O, Jeglič in Štrukelj sta huda! Kadar pride do enakosti glasov, je res najbolje, da se nagne barona Schwarza nepristranost na ono stran, kjer se blišči Jegličev duh in značaj pa Štrukljev nož. Če ne, ga prvi odstavi, drugi pa izbrše iz vrste aktivnih deželnih predsednikov! —

Tržaška šolska mizerija.

Pred kratkim je imelo laško učiteljsko društvo svoje zborovanje. Sklenilo je, da odpošlje šolski oblasti spomenico, zahtevajočo, da se izpremene nekatere naredbe, ki so bile do sedaj v veljavi. Pri tem pa se laški učitelji utikajo še celo v naše šole. „Tržaško učiteljsko društvo“ je sklicalo dne 2. julija t. l. v prostore CM šole na Acquedotto izreden občni zbor, na katerem je bila soglasno sprejeta sledeča resolucija:

1. Podpisano društvo smatra za edino zakonito, da se na slovenskih šolah, pripadajočih tržaški občini, poučuje italijanščina kakor drugi deželni jezik, na italijanskih pa slovenščina in ne nemščina, ki je v deželi tuj jezik v smislu drž. zak. o ljudskem šolstvu, §§ 3 in 6.

2. Zahtevo, da bi se pouk italijanščine v naših šolah nadziral po italijanskih nadzornikih, ki niso usposobljeni za slovenščino, podpisano oboja in jo smatra izključno le za absurd, četudi je potemtakem že nesmisel, da se od naših šolskih otrok zahteva znanje deželnih jezikov, od italijanskih nadzornikov pa znanje le enega samega!

3. Odobrujoč tozadevne zahteve laškega društva, zahtevamo tudi mi, naj šolska oblast poskrbi, da se bodo slovenski priimki v šolskih katalogih in drugih šolsko-uradnih izkazih pisali po slovenskem pravopisu.

4. Kakor je ljudska šola jezikovno ločena v dva oddelka — v Barkovljah n. pr. provizorično — prosimo, da se v kratkem ta šola in tudi oni v Rojanu in v Škednju z vodstvom vred stalno ločijo posebno z ozirom na vpisovanje otrok v jezikovne oddelke.

Cenjena šolska vodstva in krajne šolske svete prosimo, naj začno takoj naročiti šolske tiskovine, ker se pravočasna naročila lažje hitro in točno izvrše kakor pa naročila, ki se nakupičijo koncem počitnic.

kmetov. Govorili so mnogo o kupčiji. Zanimivo je gledati te bradate obraze, ki so si več ali manj podobni. Vsi so seveda kadili iz pip. Pogovarjal sem se z njimi o raznih stvareh. Povprašal sem jih po njihovem gospodarstvu in domovju in vsi so mi pravili o tem z ljubeznijo in navdušenjem. Eden me odvede k oknu ter mi pokaže prijazno hišico visoko gori v reburu.

„Dort isch mei' Hoam“, je dejal in kazal visoko gori na levi dravski breg. Ko sem se čudil, češ, da je to previsoko, je dejal: „Dös isch niachts. Wann amol da Schnee aufitaut, nocha gema nauf in die Gebirg und do isch erscht luastig, oben auf der Alm!“

Tirolci jako ljubijo svoj rodni kraj, še bolj pa svoje gore. Hiše imajo visoko v rebrih. Zidane so do polovice, gornji del pa je lesen. Ta del ima navadno hodnik: na strehah pa je težko kamenje, da jih burja ne vzame. Vse skupaj pa tvori prav lično in karakteristično zunanost.

Vozil sem se sedaj že po Pusti dolini (Pustertal). Na obeh straneh se dviga močno gorovje. Posebno lepo pa je na desnem bregu, kjer so tirolski Dolomiti. Tu vidiš velikanske, divje-romantične skalnate stene in snežene vrhove. Na teh stenah raste smreka

Udobnosti za učitelje na Hrvaškem.

Iz Zagreba javljajo: Uradni list je priobčil okrožnico vlade, ki daje učiteljem pravico voziti se po železnicah pod polovičnimi cenami. Isto ugodnost imajo tudi učiteljice, ne velja pa to za učiteljske rodovine.

Tako na Hrvaškem. Kje smo še v Avstriji?!

Italijansko ljudsko šolstvo.

Parlament je sprejel dne 7. t. m. nov šolski zakon, ki je z njim ljudsko šolstvo poddržavljeno.

Tako v Italiji. Kje smo še v Avstriji?!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev. Delegates za letošnje glavno skupščino so dalje prijavila sledeča Zavezina društva:

XVI. Kranjsko učiteljsko društvo, 57. Angela Miklavčič, voditeljica v Pred-dvoru;

58. Ana Petrovič, učiteljica v Smedniku; 59. Josip Lapajne, učitelj v Cerkljah; 60. Anton Mahkota, nadučitelj v Voklem; 61. Franc Rojina, nadučitelj v Šmartnem pri Krauju.

XVII. Belokranjsko učiteljsko društvo: 62. Valentin Burnik, nadučitelj v Metliki; 63. Ana Ogulin, učiteljica v Črešnjevcu.

XVIII. Litijsko učiteljsko društvo: 64. Bernard Andoljšek, nadučitelj v Litiji;

65. Janez Blagajne, nadučitelj na Vačah; 66. Kristina Demšar, učiteljica v Šmartnem pri Litiji;

67. Alojzij Lilija, učitelj v Polšniku; 68. Marija Pezdir, učiteljica v Št. Vidu pri Zatičini.

XIX. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico:

69. Rudolf Mencin, učitelj pri Sv. Petru pri Mariboru;

70. Justina Koreti, učiteljica v Framu; Namestnik:

9. Radovan Mejovšek, učitelj v Reki; XX. Slov. učiteljsko društvo v Istri:

71. Fran Jakopec, učitelj v Kopru; 72. Fran Venturini, učitelj v Dolini;

73. Alojzij Pucelj, učitelj v Rižani pri Černikali;

74. Josip Bertok, nadučitelj v Lazaretu pri Kopru;

75. Jelica Prešeren, učiteljica v Dekanib. XXI. Učiteljsko društvo za postojnski šolski okraj:

76. Marica Dovgan, učiteljica v Zagorju na Notranjskem;

77. Dragotin Česnik, nadučitelj v Knežaku; 78. Leopold Kopač, učitelj v Postojni;

XXII. Učiteljsko društvo za celjski okraj: 79. Franc Brinar, nadučitelj v Gotovljah;

80. Karel Kveder, učitelj v Št. Juriju ob juž. žel.;

81. Ivan Logar, učitelj v p. v Celju; 82. Franc Krajnc, učitelj v Celju;

83. Rajko Vrečer, učitelj v Zaleu; 84. Fran Voglar, učitelj v Celju;

85. Rudolf Zupanek, učitelj pri Novi cerkvi.

Čudno se mi je pa vendar zdelo, da železniški izprevodnik ni klical postaj tudi s slovenskim imenom, čeravno imajo te dvojezične napise. Zadnja postaja z dvojezičnim napisom je Svetna vas (Weitzelsdorf), dasi bivajo Slovenci tja do Celovca.

V Celovec sem bil skoro štiri ure, tako da sem si mogel ogledati glavne znamenitosti.

Ob polenajstih dopoldne sem se odpeljal proti Inomostu. Pot' drži najprej proti Beljaku.

Vrbsko jezero je bilo še docela zamrznjeno. Lepo je gledati to srebrnosvetlo ledeno planjavo, lesketajočo se v zlatih solčnih žarkih. Vožnja do Beljaka je bila sicer enolična. Spotoma so vstopili v kupe trije duhovniki, ki so govorili ves čas nemški med seboj. Ko pa je vstopil pri naslednji postaji mlad semenščik, so znali vsi trije kar naenkrat slovensko. Po govorici se jim je poznalo, da so pravi sinovi majke Slave, toda malo zavedni. Dal Bog, da bi bila mlajša generacija zavednejša in branila potujčevanje našega Korotana.

Čeravno imajo na tej proggi vse postaje samonemške napise, sem vendar opazil ob potu čez proggo slovensko „Svarilo“. — Drob-tinice!

ali bor, ako je le majhen prostorček sprhnelega kamenja. Smreka raste v neverjetnih visocinah še precej bujao.

Drava postaja vedno manjša in ožja in kmalu je ni videti več. — Toblah! — Kmalu sem se vozil ob reki Rienz. Šlo je dalje po krasni Pusti dolini do Franzensfeste. Tu je moderna trdnjava istega imena, ki naj zapira sovražniku pot do Inomosta.

Progga drži sedaj ob reki Eisack. Teško sopihata dve vpreženi lokomotivi, zakaj peljemo se na Brenner (1580 m). Tu vidiš znamenite azile za potnike.

Naglo je drčal vlak potem proti težkopričakovanemu smotru. Od Brennerja do Inomosta ni nič manj kakor 14 predorov — drugi Semmering.

Končno sem vendar po dolgi vožnji dospel okolo devete ure zvečer v Inomost. Brat me je že pričakoval na kolodvoru. Bil sem srečen, da sem po tolikem času dobil domačega človeka. Šla sva najprej domov, kjer sem si potolažil želodec in nato v bližnji hotel, kjer je bil koncert. Igral je prav izvrsten „Liebhaberorchester“.

Tu sva sestavila z bratom še program za posamezne dneve.

(Dalje)

Namestnika:
10. Alojzij Recelj, učitelj v St. Juriju ob juž. žel.
11. Elza Klemenčič, učiteljica v Šmartnem.
XXIII. Ljutomersko učiteljsko društvo: 86. Fran Cvetko, nadučitelj v Volčji vasi; Namestnik:
12. Karel Maurič, učitelj pri Sv. Križu. Prosimo, da nam prijavi še ostalih 12 Zaveznih društev delegate, da jih priobčimo v prihodnji številki „Učit. Tov.“
Vodstvo Zaveze:

L. Jelenc
predsednik.

Kranjsko.

Belokranjsko učiteljsko društvo je imelo 6. julija t. l. svoj občni zbor v Črnomlju, pri katerem so bili voljeni v odbor: Valentin Burnik, nadučitelj v Metliki, za predsednika;

Amalija Vardjan, učiteljica v Metliki, za tajnico;
Leopold Morela, učitelj v Metliki za blagajnika;

Fran Lovšin, nadučitelj na Vinici, Mihael Kosec, nadučitelj v Dragatušu, Fran Setina, nadučitelj v Črnomlju, odborniki.

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo. V poročilu o zborovanju „Gornjegrajskega učiteljskega društva“ je pomotoma izostalo, da je pristopil nanovo k društvu tudi tov. Josip Bizjak nadučitelj v Bočni.

Učiteljsko društvo za laški okraj zboruje dne 17. julija 1910 ob pol 10. uri na Zidanem mostu po sledečem dnevnem redu:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Volitev delegatov za Zavezino (XXII.) glavno skupščino dne 6. in 7. avgusta t. l. v Rudolfovem.

4. Predavanje potovalnega učitelja Zadrzne Zveze v Celju g. Miloša Stiblerja o združništvu.

5. Predavanje o „Pomenu in vrednosti življenskega zavarovanja v narodno-gospodarskem in posebe še v učiteljsko-socialnem oziru“.

6. Slučajnosti.

Zaradi važnosti na dnevnem redu stoji večih točk prositi in pričakujemo polneštevilne udeležbe odbora.

Saleško učiteljsko društvo zboruje dne 17. julija t. l. v Šoštanju.

1. Zapisnik.
2. Dopisi in društvene zadeve.
3. Razgovor o konferenčnih temah.

4. Predavanje o pomenu in vrednosti življenskega zavarovanja. (Predava generalni zastopnik „Prve Češke za življenje“.)

5. Volitev delegata za „Zavezino“ zborovanje v Novem mestu.
6. Nasveti in predlogi.
7. Pobralska članarina za „Sloven-Sol. Matico“.

Šmarsko-rogaske učiteljsko društvo je zborovalo dne 3. julija t. l. pri Sv. Jurju pod Donatijem. O zborovanju ne bom poročal na dolgo, ker na dolgo tudi nismo oficialno zborovali — zunaj v prosti naravi je bilo naše zborovanje: pri čebelah je demonstriral strokovnjak Kurbus in v senčnici na vrtu.

Pa naj začnem z oficialnim delom po vrsti! Predsednik se zahvali najprej učiteljskim obiteljima Sekirnik in Glinšek, ki sta jako skrbela, da nam pripravita v gabski šoli lep dan — hvala vsem tudi na tem mestu! Nanovo so pristopili k društvu: gdč. Štefi Einspieler od Sv. Stefana in gdč. Grilec ter tov. Cvetko Trafenik od Sv. Florijana. — Predsednik opraviči vrsto tov. in tovarišic, ki so poleteli v Ljubljano na slavnostno zborovanje Družbe sv. Cirila in Metoda in moli v odborovem imenu kofiteor, da je bil dan za zborovanje tako slabo izbrán. Nikakor pa ne moremo dati odveze članom, ki so ostali doma zato, ker so se bali, da zamude zborovanje, ko pride vlak v Rogatec pozneje, kakor je bilo napovedano zborovanje — vzrok, ki diši nekako po jalovosti! — Na tem zborovanju smo sklenili, da se obrne društvo na „Zvezo“ za posredovanje:

1. Dež. šol. svet štaj. je odredil, naj se ozirajo okrajni šol. sveti pri nastavljanju novih učnih oseb na absolvirane učiteljske otroke; naj bi razširil dež. šol. svet to uredbo tudi na sprejemne izpite na učiteljske.

2. Dež. šol. svet štaj. je ukazal, da se morajo rabiti tudi v slovenskih šolah zvezki za nemščino z nemškimi napisi; proti temu moramo odločno protestirati, ker to ni „Verein-fachung der Manipulation“, kakor se motivira isti ukaz, ampak klofuta slovenščini.

Za delegate k „Zavezini“ zborovanju v Rudolfovo so izvoljeni tov.: Pavel Flerč od Sv. Stefana, Marija Kregar s Ponikve, Leo Dobnik s Slivnice in Cvetko Trafenik od Sv. Florijana. — Prihodnjič zborujemo dne 6. nov. 1910. v Šmarju in do takrat naj poišče odbor predavatelja.

S tem smo končali zborovanje v šolski sobi in šli smo na vrt k čebelnjaku. Tu je začel jemati tov. Kurbus okvirke iz panja, čebele okoli nas in boječi del — nečebelarji — so jo popihali v senčnico, da si privežejo dušo,

ki jim je od strahu pred čebelami skoro ušla. No, pa vzlic temu, da je bilo predavanje temeljito in je srečen slučaj ravno nanesel, da smo mogli opazovati panj brez matice, niso bili begunci tudi nič na slahem; sprejela jih je v svoje področje ga. Sekirnikova ter jih tolažila. — Še nekaj mi je omeniti kot zvestemu poročevalcu! Zgodaj zjutraj se nas je že odpravilo nekaj gledat na Donačko, kako vzhaja solnce „od meje hrvaške“ in kako se okoplje v Dravi. Povem naj samo nakratko, da smo zamudili za 5 minut — natančno za toliko — solnčni vzhod, za razgled pa smo imeli mlečno morje; turist že vedo, kaj to pomeni!

Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo 3. t. m. v Celju. Utrujenost pred počitnicami in Ciril-Metodova slavnost v Ljubljani sta bili vzrok, da ni bil sestanek tako številno obiskan; vkljub temu pa se je zbralo do 30 tovarišev in tovarišic v prostorih deške in okoliške šole. Kot gosta je pozdravil predsednik tovariša Vitka Jurkota iz Dola in tovarišico Bezlajeva, iz Žiž; na novo je pristopila društvu tovarišica Bizjakova iz Zg. Ponikve, nekaj tovarišev in tovarišic je opravičilo svojo odsotnost.

V svojem pozdravnem govoru se je tovariš predsednik spominjal 25 letnega obstoja Ciril-Metodove družbe, predlagajoč, da tudi naše društvo položi in kamen za obrambni sklad, kar je bilo soglasno in z navdušenjem sprejeto. Tovariši in tovarišice blagovolijo prostovoljno doneske izročiti društveni blagajničarki gosp. Brinarjevi pri vsakokratnih sestankih.

Ginljiva je bila ovacija, ki smo jo privedli svojemu ljubemu častnemu članu tovarišu Arminu Gradišniku. Slaveč ga v znesenih besedah, mu je tovariš predsednik izročil v imenu vseh društvnikov umetniško izdelano diplomu s prošnjo, naj ve, kadarkoli pogleda to sliko, da ga ljubi vse slovensko napredno učiteljstvo kot svojega vrliga tovariša, ki je vse svoje duševne in telesne sile posvetil slovenskemu učiteljstvu in šolstvu, da ga dalje visoko čišla kot mnogozasluznega organizatorja in neustranjenega bojevnik svojega. Ginja se je zahvaljal tov. Arminu Gradišniku na tovariški ljubavi, obljubljal, da bo vedno rad pohitel v naše vrste, želi pa tudi, da bo društvo redno gojilišče učiteljskega napredka in prav tovariške ljubavi. Diploma je delo našega tovariša-umetnika Josipa Zagarja, obiskovalca c. kr. višje umetno-obrtne šole na Dunaju. — Na prošnjo predsednikovo se razstavi diploma v oknu Zvezne trgovine v Celju.

Tovariš predsednik se spominja tudi zadnjega slavlja v St. Juriju ob južni železnici, kjer se je videlo, kolike simpatij uživa naše društvo.

Za „Zavezino“ skupščino v Rudolfovem dne 6. in 7. avgusta t. l. so bili izvoljeni za delegate sledeči tovariši: Fr. Brinar, Karel Kveder, Rajko Vrečar, Rudolf Zupanek, Franc Kranjc, Fran Voglar in Ivan Logar, za namestnika pa tov. Alojzij Recelj.

Na dopis „Prve češke na življenje“, da da bi poslala društvom predavatelj v razširjenju zavarovalne ideje potom „Socialnega odseka“, oziroma potom snujoča se učiteljske gospodarske zadruge, se sklene, da se naj taka predavanja vrše po velikih počitnicah. — Potrjena so prenovljena društvena pravila, ki se bodo dala tiskati, da jih dobi proti primerni odškodnini vsak tovariš v roke.

Tovariš Brinar je nato predaval o velikem pomenu združništva sploh in posebe o pomenu, ki ga bo imela snujoča se učiteljska gospodarska zadruga v Celju. Več tozadevnih pripomb je pridjal še tudi predsednik „Socialnega odseka“ tovariš Černej.

Zaradi velikih počitnic se bo vršilo prihodnje zborovanje šele začetkom meseca novembra. Dotlej pa vsem tovarišem in tovarišicam: Vesele in srečne počitnice!

Istra.

Slovensko učiteljsko društvo v Istri — tako se imenuje društvo, v katerem je včlanjeno slovensko učiteljstvo vse Istre, torej ne le koprsko učiteljstvo! Dolžnost me veže, to omeniti, ker je dopisnik iz Istre v letošnji 25. številki „Tovariša“ smatral vrle tovariše iz voloskega okraja — torej prave člane našega društva — na našem zborovanju v Ričanju dne 2. pret. mes. le kot goste.

„Koprsko učiteljsko društvo“ ne obstoja; pač pa se je naše društvo imenovalo do 13. aprila 1908: „Slovensko učiteljsko društvo za koprski okraj“. Ravno zaradi voloskih tovarišev — ozir. zaradi izvestnih razmer — so se premenila pravila in je društvo dobilo sedanje primerno ime.

Poročila o zborovanjih naj bi bila sicer kratka, pa vendar natančna. O tem poročilo se ne more trdititi tega: Sklep, da naj se pošlje na šolske oblasti spomenico, v kateri se zahteva, da naj se odslej vse službe na c. kr. drž. ljudskih šolah in meščanskih šolah v Trstu razpisujejo z zahtevo znanja deželnih jezikov in da se pri oddaji teh službenih mest jemlje ozir v prvi vrsti na prosilce s Primorskega, ki so vsi zmožni dveh daželnih jezikov razen nemščine — ta sklep je vendar vreden omembe, dasi je prišlo na to „Tržaško učiteljsko društvo“.

*) Več tozadevnih vprašanj smo že prejeli, kaj in kako bo s to gospodarsko zadrugo. Odgovoriti ne moremo nikomur, ker nismo nič informirani. Vsi vprašalci naj se obrnejo na pravi naslov. Uredn.

Tudi sprejeti predlog tov. Urbančiča, da naj se vsaka tedenska ura za poučevanje veronauka nagradi z letnimi 80 K, utegne zanimati tovariše in druge. Kazni nemarnim staršem predlaga že zdaj krajni šolski svet; predlog se je glasil, da naj bi te predlagal šolski voditelj (voditeljico) sam, a krajni šolski svet naj bi je izterjal v korist občine. Bertok starejši je društveni blagajnik, a Bertok ml. podpredsednik, ne pa obratno. Kai ko bi zaželi člani in „dobrotniki društva“ pošiljati denar Bertoku ml. ? Sitnost bi imel s tem, da bi moral podpisovati nakaznice in da bi moral s težko vrečo denarja na rami do Bertoka st.

Kdo nam poroča o naših zborovanjih, se je večkrat govorilo. O svojem času je bilo sklenjeno, da bodi to naloge društvenega tajnika, ki ima pri rokah zapisnik dotičnega zborovanja — torej potrebne podatke. Potem pa se je ta sklep opustil, češ, da naj poroča kdorkoli, da le ima za to veselje. In tako smo prišli do novega poročevalca, ki je gotovo iz vrste mladih tovarišev ali tovarišic. Veseli me, da raste zanimanje za našo organizacijo tudi v mladih vrstah; zato nikakor ne obojam nedostatkov v omenjenem poročilu. Italijanski rek se glasi: „Errando s'impura.“ Zato mladi tovariši ali tovarišice ne strahajo „nehvaležnega“ dela, ampak pogumno naprej, dokler postane delo „hvaležno“. Poročilo je sicer dobro, a drugič bo boljše; zakaj: „Res je začetek trud; a zakon narave je tak, da iz malega raste veliko“.

Srednješolski vestnik.

**** Stavka srednješolskih profesorjev.** V Velikem Varadinu so sklenili srednješolski profesorji na nekem zborovanju, da bodo zaradi slabega položaja začeli gibanje za splošno stavko. Naučno ministrstvo je že poučeno, da s početkom prihodnjega šolskega leta 1000 profesorjev začne stavkati, če se razmere ne izboljšajo.

**** Na beljaški gimnaziji** je bilo letos 332 Nemecev in le 14 Slovencev.

**** Na slovenski zasebni gimnaziji v Gorici** bodo poučevali: dr. A. Pavlica, prof. bogoslovja, verouk, M. Mastnak, c. kr. prof. na gimnaziji, slovensčino, A. Ipavec, c. kr. prof. na gimnaziji, latinščino, šolski svetnik F. Plohl, nemščino, Lj. Vazzaz, prof. na ženskem učiteljskem, zemljepis, šolski svetnik A. Šantel matematiko, dr. Peter Šorli prirodopis, A. Schaub, c. kr. učitelj, telovadbo, akademični slikar I. Žnidarič, prof. risanja na realki, risanje in pisanje. Telovadba, risanje in pisanje bodo na tem zavodu obligatni predmeti.

**** Žensko učiteljske v Gorici.** Za sprejem v I. tečaj se je oglasilo 95 Slovenk in 76 Lahinj. Sprejme pa se jih v I. tečaj največ 40. Vedno bolj očitna postaja potreba primerne dekliške šole v Gorici.

**** Iz Srednješolske službe.** Naučno ministrstvo je podelilo profesorju na državni gimnaziji v Kranju dr. Josipu Debevcu mesto na prvi državni gimnaziji v Ljubljani; pravemu učitelju na državni gimnaziji v Kočevju dr. Alojziju Dejacu mesto na državni gimnaziji v Trstu; dr. Otonu Jaukerju, prof. na drugi državni gimnaziji mesto na nemški državni gimnaziji v Ljubljani; pravemu učitelju na državni gimnaziji v Novem mestu, Josipu Reisnerju mesto na prvi državni gimnaziji v Ljubljani; profesorju na nemški državni gimnaziji v Ljubljani dr. Rudolfu Rothaugu mesto na državni realki v osmem okraju na Dunaju; pravemu učitelju na državni gimnaziji v Kočevju dr. Albertu Thalhammerju mesto na prvi državni gimnaziji v Gradcu; profesorju na državni gimnaziji v Novem mestu Franu Vadnjalu mesto na prvi državni gimnaziji v Ljubljani. Za prave učitelje so dalje imenovani supletenti: Anton Detela na prvi državni gimnaziji v Kranju na sedanjem mestu; dr. Josip Ettl na državni gimnaziji v Bičelicu za drž. gimnazijo v Kočevju; dr. Anton Fiegl na državni realki na Dunaju za nemško gimnazijo v Ljubljani; dr. Hans Gröbl na državni gimnaziji v Waidenau na državno gimnazijo v Kočevju; Karel Kunc na državni realki v Ljubljani za državno gimnazijo v Novem mestu; Josip Lob na državni gimnaziji v Solnogradu za nemško gimnazijo v Ljubljani; Ludovik Schmid na državni gimnaziji v Moravskem Novem mestu za državno gimnazijo v Kočevju. Dr. Adolf Pečovnik je imenovan za pravega učitelja na drž. gimnaziji v Mariboru.

**** Mariborsko realko** je obiskovalo minulo leto 258 učencev; bili sta tudi 2 privatistini. Slovencev je bilo na zavodu 11; pač pa je zanimivo, da je obiskovalo slovensčino kot prosti predmet 83 učencev. Nemci uvidevajo vedno bolj, kako jim je potrebna slovensčina na Sp. Štajerskem.

**** Imenovanje.** Občinski svet ljubljanski je imenoval dr. Rudolfa Moleta in dr. Pavla Pestotnika za prava učitelja na mestnem dekliškem liceju.

**** Ptujsko deželno višjo gimnazijo** je obiskovalo minulo šolsko leto 200 učencev, med njimi 41 Slovencev, 157 Nemecev in 2 drugih narodnosti. Odličnjakov je bilo 25, abiturientov 17, med katerimi jih je 16 napravilo zrelostni izpit. Kakor poroča „Tagesp.“ so napravili nemški abiturienti 2. jul. zvečer v

vozovih obhod po mestu, pri čemer so si svečili z lampijoni. Igrala jim je deška godba. Pri tem se je seveda silovito tulilo in heilalo.

**** Mestni dekliški licej v Ljubljani.** Iz III. izvestja (za šolsko leto 1909/10) posnemamo: Gojenk je bilo na mestnem dekliškem liceju 182, v višji dekliški šoli 120. Slovenk je bilo 178 na liceju, 119 v višji dekl. šoli, Čehinje 3 na liceju, 1 v višji dekl. šoli in 1 Hrvatica na liceju. Učni uspeh je bil jako časten. — Izvestje prinaša tudi dva zanimiva spisa: dr. Rudolfa Moleta „Dr. Jakob Zupan kot pesnik“ in M. Wessnerjeve „Šolski zdravnik“.

**** C. kr. samostojni gimn. razredi v nemško-slovenskim poučnim jezikom v Celju** so šteli ob pričetku šol l. 1909/10 162 učencev, a ob koncu 145 v štirih razredih in eni paralelki. Poučevalo je na zavodu mimo voditelja 9 rednih in 3 stranski učitelji. Po narodnosti so bili vsi učenci Slovenci. Po rojstvu pa je bilo 138 Štajercev — 31 iz Celja — 6 Kranjcev in 1 Bošnjak. — Z odličnim uspehom je izvršilo leto 21 dijakov, z dovoljnim pa 119, nesposobnih je 12; 3 imajo ponavljalni, 2 pa nakuadni izpit. Stipendistov je bilo 6 ter so dobivali skupaj 1600 K. — V izvestju priobčuje prof. Josip Kožuh razpravo „Čas in njega določitev“. — Prihodnje šol. leto se prične dne 11. sept. t. l.

**** C. kr. drž. gimnazija v Celju** je imela ob začetku tekočega šol. leta s pripravilnicco vred 331 učencev, a ob koncu jih je bilo 313 ter je med temi bilo po narodnosti 228 Nemecev, 83 Slovencev, 1 Čeh in 1 Italjan. Po veri je bilo 288 katoličanov in 25 protestantov. Med dijaki je bilo 215 Štajercev, ostali pa so bili iz raznih avstrijskih kronovin ter 6 inozemcev. Poučevali so na zavodu: ravnatelj, 13 rednih profesorjev, 2 supletenti, 1 vadnični ter 3 pomožni učitelji. — Učni uspeh: odlikašev 50, za višji razred sposobnih 208, nesposobnih 32; ponavljalni izpit jih ima 17, neredovanih pa je 5. — Stipendije so znašale 9118'65 K, ki jih je bilo deležnih 36 dijakov. — Izmed Nemecev se je učilo 40 slovenskega jezika. — Šolsko leto 1909/10 se bode pričelo dne 11. sept. t. l.

**** Na gimnaziji v Gorici** je napravilo sprejemni izpit 67 učencev izmed 72, ki so se priglasili za sprejem v prvi razred. Na realki jih je prestalo vsprejemni izpit 44.

**** Iz Novega mesta.** Uspeh v šolskem letu 1909/10, ki se je na tukajšnji gimnaziji zaključilo v soboto, dne 2. julija, je še precej lep. Izmed 274 učencev je dobilo prvi red 232, nevtvstvi 9 ponavljavnih izpitov.

**** Letno poročilo c. kr. državne višje realke v Ljubljani** za šolsko leto 1909/10. Na tem zavodu je poučevalo 32 učnih oseb. Koncem šolskega leta je bilo 490 učencev in sicer 282 Slovencev, 197 Nemecev, 1 Lah, 9 Čehov in 1 Hrvat. Z odliko jih je zdelalo 40, 331 z dobrim uspehom. 28 jih je bilo vobče sposobnih, 54 nesposobnih in 35tim je bil dovoljen ponavljalni izpit. Dva sta ostala neizprašana.

**** Na c. kr. moškem učiteljskem v Gorici** je bilo po izpizih od dne 4. do 7. t. m. sprejetih v prvi tečaj 27 prijavlencev. Ker torej ni bilo doseženo najvišje dopustno število prvoletnikov (t. j. 40), bodo tudi meseca septembra sprejemni izpiti, h katerim se bodo priglasili 9. ali pa 10. septembra t. l., vsakokrat od 9. do 12. ure dopoldne pri ravnateljstvu v S. Gregorčičevem Domu. Natančnejše določbe glede teh izpitov se še posebe svoj čas objavijo.

Književnost in umetnost.

Druga izdaja esperantske slovnice. Ravnokar je izšla druga izdaja esperantske slovnice. Dobiva se v knjigarnah in pri založniku Lj. Koserju, Juršinci pri Ptujju, Štajersko, ter stane s poštnino vred 1-30 K

Za slavnosti 80 letnice cesarjevega rojstva. Podpisaneec je izpremenil svoj „Slavnostni red za proslavo cesarjeve 60 letnice“ v toliko, da se sedaj lahko s pridom rabi tudi pri slavnostih povodom 80 letnice cesarjevega rojstva. Toliko v pojasnilo na mnoga vprašanja, ki mi prihajajo v poslednjem času, zlasti od štajerskih kolegov. Prejšnja cena 1 K, sedanja (znižana) 33 h s poštnino, ki se lahko vpošlje v znakmah.

V Središču, dne 12. julija 1910.

Ant. Kosi.

Politiški pregled.

*** Prihodnja zasedanja.** Korespondenca „Avstrija“ poroča, da se skličejo deželni zbori koncem septembra na tri do štiritredenska zasedanja. Samo češki deželni zbor se skliče šele v prvi polovici oktobra, ker se hoče pridobiti še čas za pogajanja, ki bi omogočila uspešno zasedanje češkega deželnega zbora. Državni zbor se zopet skliče koncem oktobra. Delegacije bodo zborovale topot na Dunaju, in sicer obenem z državnim zborom meseca novembra.

*** Kako širi Avstrija v Bosni prosveto.** V seji bosansko-hercegovaške dež. odbora je bila enoglasno sprejeta resolucija posl. Ljuba Simiča, ki zahteva naj se prekliče odredba bosanske vlade, da je prepovedano po-